

לעילוי נשמה
הרב חפץ בן אסתר זצ"ל

טבת התשפ"ו
מפטיר וְיָחִי דְבַר יְ-הוָה (יחזקאל לו)

בס"ד

פרשת ויגש

עלון חידושי תורה ופרפראות על **פרשת השבוע** בעניינה דיומא ממפרשי ומדרשי חז"ל

בפרשת ויגש 106 פסוקים = **אָעֵלָה**

וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל אָחִיו וְאֶל בֵּית אָבִיו אָעֵלָה וְאָגִידָה לְפָרְעָה וְאָמַרְתָּה אֵלָיו. (מו לא)

הטעם שמפטירין ביחזקאל (לו) **וְאֵתָה בֶן אָדָם קַח לָךְ עֵץ אֶחָד** וכו' מפני שבה מחלק הנביא כל שבטי ישראל ליהודה ויוסף בעניין הגאולה כמו שבפרשה זו היו הם העיקרים בכל מעשה ירידתם לגלות מצרים. (לבוש או"ח תרפה א)

מי ששמו יוסף מסוגל שיתקנאו בו וכן **יוסף גימטריא קנאה** (156). ואפשר דזהו שאמר (מה ד) **אָנִי יוֹסֵף אֲחִיכֶם אֲשֶׁר מִכְרַתֶּם אֹתִי מִצְרַיִמָה** בא לנחמם כי שם יוסף הוא עלול שיתקנאו בו **וְאֵל יַחַד בְּעֵינֵיכֶם** כי כך היא המדה למי ששמו יוסף. (מדבר קדמות מערכת י)

וַיִּגַּשׁ אֵלָיו יְהוָה וַיֹּאמֶר בִּי אֲדֹנָי יְדָבָר נָא עֲבָדָה דְבַר בְּאֲזֵנֵי אֲדֹנָי וְאֵל יַחַד אִפְּהָ בְּעֵבְדָהּ כִּי כְמוֹדָה כְּפָרְעָה. (מד יח)

איתא במדרש (ב"ר ג' 1) שכאשר בא יהודה לבקש את בנימין מיוסף אמר לו: כתוב בנימוסין שלנו [בתורה] **אִם אֵין לוֹ וְנִמְכַר בְּגִנְבָתוֹ** (שמות כב ב) וזה בנימין שחשדוהו בגניבה יש לו לשלם בעבור הגניבה.

שאלה – מדוע חשב יהודה שיוסף יישמע לדיני התורה, וכי מה אכפת לו ל'צפנת פענח' מנימוסין שלנו.

תשובה – יהודה בא ליוסף בערמה, וכה אמר לו: ממה נפשך אם אנו נחשבים לבני נח אזי הננו עשרה אנשים המעידים בבנימין שהוא איש כשר וישר ואין בו כל דופי. ואין לך לומר שמאחר ואנו קרובים – ניפסל לעדות, כיון שקורבה אצל בן נח אינה אלא באחים מן האם ואנו אחים מן האב (יבמות צז). ובנימין בא מאשה אחרת [רחל] ולא מאמנו, א"כ אין אנו קרובים ויכולים להעיד עליו. ואם אנו נחשבים כישראלים ולא כבני נח, אזי בנימוסין שלנו כתוב **אִם אֵין לוֹ וְנִמְכַר בְּגִנְבָתוֹ** וזה יש לו ותפטור אותו אפוא מעונש. אלא שיהודה חשש שיוסף לא ידון אותם כבני נח ואף לא כישראלים אלא ע"פ נימוסי מצרים, לכן אמר יהודה **כִּי כְמוֹדָה כְּפָרְעָה** מה פרעה גזר וְאֵינוֹ מְקַיֵּם, מְבַטְּשִׁים וְאֵינוֹ עוֹשֶׂה, אִף אֶתָּה כֵּן. דהיינו כמו שפרעה גזר שעבד לא יכול למלוך ובכל זאת המליכך ע"פ שהיית עבד, אף אתה שאתה מלך יכול לעבור על נימוסי מצרים, ולא נותר לך אלא לפטור את בנימין מעונש. (תפארת יהונתן)

וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל אָחִיו אֲנִי יוֹסֵף הַעוֹד אֲבִי הִי וְלֹא יָכֻלוּ אָחִיו לַעֲנוֹת אֹתוֹ כִּי נִבְּהָלוּ מִפְּנֵי. וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל אָחִיו גִּשׁוּ נָא אֵלַי וַיִּגַּשׁוּ וַיֹּאמֶר אֲנִי יוֹסֵף אֲחִיכֶם אֲשֶׁר מִכְרַתֶּם אֹתִי מִצְרַיִמָה. (מה ג-ד)

שאלה – מה הטעם שחזר ואמר **אֲנִי יוֹסֵף אֲחִיכֶם** וכבר אמר להם **אֲנִי יוֹסֵף**. ועוד למה פירט **אֲחִיכֶם** ועליו היה הדיבור.

תשובה – בשעה שמכרו את יוסף הטילו חרם שאיש לא יגלה את הסוד הזה. לפיכך יוסף לא הודיע לאביו באגרת שהוא חי ונמצא במצרים לפי שלא רצה לעבור על החרם של אחיו. אבל עכשיו שאמר להם **אֲנִי יוֹסֵף** וראה שנרתעו לאחוריהם ונתרחקו ממנו, היה סבור שהם מתרחקים ממנו לפי שעבר על החרם בלי התרה ואם כן אסור לעמוד בד' אמותיו, לכן אמר להם **גִּשׁוּ נָא אֵלַי וַיִּגַּשׁוּ**. ואמר **אֲנִי יוֹסֵף אֲחִיכֶם** ר"ל אם התרחקתם בגלל החרם עשיתם שלא כדין לפי שהקרובים מותרים לגשת למנוחה (יו"ד של"ד). ואם אני אחיכם למה התרחקתם. אבל באמת לא היה צריך כלל התרה מאחר וכל כוונתכם הייתה למוכרני למצרים כדי שתתקיים גזרת בין הבתרים, ומאחר שבגללי התחילה הגזירה להתקיים, נעקר החרם ממקומו ואין הכרח להתירו. (הרא"ם) (מעם לועז)

כִּי זֶה שְׂמֵיכֶם הִרְעִב בְּקֶרֶב הָאָרֶץ וְעוֹד חָמֵשׁ שָׁנִים אֲשֶׁר אֵין חֲרִישׁ וְקָצִיר. (מה ו)

שאלה – בשני החלומות גילה הקב"ה את תכניתו לפרעה. מה הטעם שגילה לו דוקא בדמות פרות ושיבולים.

תשובה – לפי שפרות הן סימן לחרישה, כמו שארז"ל (פסחים יד) **שְׁתֵּי פְרוֹת הֵינּוּ חוֹרְשוֹת בְּהַר הַמְּשֻׁקָּה** וכו', ושיבולים הן התבואה המיועדת לקצירה. לכן נבחרו פרות ושיבולים להודיע שבשנות הרעב הפרות לא תִּקְרָשְׁנָה, והשיבולים לא תִּקְצָרְנָה. זהו שנאמר **וְעוֹד חָמֵשׁ שָׁנִים אֲשֶׁר אֵין חֲרִישׁ וְקָצִיר** – אין חריש על ידי הפרות, ואין קציר בשיבולים. (פניני הגר"א)

מִהָרֹד וְעַלֹּי אֶל אָבִי וְאָמַרְתֶּם אֵלָיו כֹּה אָמַר בְּנֵךְ יוֹסֵף שְׂמֵנִי אֶ-לֵהִים לְאֹדוֹן לְכֹל מִצְרַיִם רְדֵה אֵלַי אֵל תַּעֲמֵד. (מה ט)

שאלה – מה הטעם שאמר יוסף לומר לאביו **רְדֵה אֵלַי**, הול"ל רד אלי.

תשובה – לפי שכבר עברה שנה ממנין רד"ו לשעבוד, לכן אמר **רְדֵה**. שלעיל (ב ב) אמר יעקב לשבטים **רְדוּ שְׂמֵיכֶם** כמנין מאתים ועשר שנות גלות מצרים. (החוקוני, ר"ח פלטיאל) **אֲעֵלְךָ גַם עִלָּה - גַּם בְּאֵת ב"ש ר"י** זהו רד"ו. **כִּי גַר יִהְיֶה זְרָעְךָ** (בראשית טו יג) ס"ת ר"י. (הרוקח)

יוסף רמז לו באמרו **רְדֵה אֵלַי** בוא למצרים אע"פ שתהיה לך ירידה מזה, והתועלת שבדבר **אֵל תַּעֲמֵד**, שתהיה בבחינת הולך ולא בבחינת עומד, כי מי שתיקן הכל הוא בבחינת עומד כמו מלאך ואין מקומו עוד בעולם הזה. (דמשק אליעזר)

וְלֹאֲבִיו שְׁלַח פְּזָאת עֲשֶׂרָה חֲמֹרִים נוֹשָׂאִים מְטוֹב מִצְרַיִם וְעֵשֶׂר אֲתַת נִשְׂאָת בָּר וְלֶחֶם וּמִזוֹן לְאֲבִיו לְדָרְךָ. (מה כג)

שאלה – מה הטעם דכתיב **פְּזָאת**. הול"ל וְלֹאֲבִיו שְׁלַח עֲשֶׂרָה חֲמֹרִים נוֹשָׂאִים מְטוֹב מִצְרַיִם וְעֵשֶׂר אֲתַת וְגו' מה הטעם ששלח דווקא **עֲשֶׂרָה חֲמֹרִים וְעֵשֶׂר אֲתַת**.

תשובה – פירוש הכתוב **פְּזָאת** – דווקא מנין זה שלח, **עֲשֶׂרָה חֲמֹרִים וְעֵשֶׂר אֲתַת**, לא פחות ולא יותר, ולא היה זה המנין באקראי, אלא לענין מכוון. וזה – שרצה יוסף במה ששלח כדי שלא יכעוס אביו על האחים העשרה שמכרוהו, וגם הראה לו כדי שירד אביו למצרים ואל ימאן מלרדת אליו, ורמז לו כי העשרה אחים היו כמו עשרה חמורים שנושאים משא גדול ואינם יודעים מה הם נושאים, כך היה מכירתם ועשית הפעל שהורידו אותו מצרימה, שהטעין אותו עליהם הקב"ה לעשות מעשה זה להורידו למצרים, והם לא ידעו הפעל שהורידו אותו, ולפיכך **חֲמֹרִים נוֹשָׂאִים מְטוֹב מִצְרַיִם** ורמז שעל ידי המכירה הזאת למצרים יהיו אוכלים כל טוב, ויהיו מנצלים את מצרים עד שלא ישאר דבר במצרים. (גור אריה) א"נ מה ששלח **עֲשֶׂרָה חֲמֹרִים וְעֵשֶׂר אֲתַת** שיהיו נושאים המשא שלו, ושלח המנחה הזאת זכרים ונקבות כמנחה ששלח אביו לעשו. (רבינו בחיי) א"נ לפי שרצה שימהרו אחיו, שלח את האתונות לפני החמורים שירוצו אחריהם החמורים במהרה. (תוס' השלם) וכן (שה"ש ט) **לְסִסְתִּי בְּרַכְבִּי פְרָעָה** שדמה הקב"ה לסוסי פרעה הגלים של הים כדמות נקבה והסוסים היו רודפים אחריהם. (לקח טוב)

פְּזָאת בגימטריא **חת"ך** (428) הוא שם קדוש של פרנסה, שהיה נדרש כעת בשנות הרעבון. (צמח צדיק)

הרמז בפסוק **פֹּתַח אֶת יְדֵי ס' חת"ך** והוא שם קדוש ונורא, ונקרא שם הפרנסה בין המקובלים. (פרי עץ חיים שער הזמירות פ"ה)

שמות הקודש המסוגלים לשמירה והגנה בדרכים

וַיְדַבֵּר אֵלָיו אֵת כָּל דְּבָרֵי יוֹסֵף אֲשֶׁר דָּבַר אֲלֵהֶם וַיֵּרָא אֶת הַעַנְוֹת אֲשֶׁר שְׁלַח יוֹסֵף לְשֹׂאת אֹתוֹ וַתַּחֲי רֹחַ יַעֲקֹב אֲבִיהֶם. (מה כז) פרש"י - שְׁרָתָה עֲלֵיו שְׁכִינָה שְׁפָרְשָׁה מִמֶּנּוּ. (תנחומא) אמרו רז"ל (ברכות לא) אל פִּטְרֵי אָדָם מִתְּבִירוֹ אֶלְאָ מִתּוֹךְ דְּבַר הַלְכָה. ואמרו בירושלמי מהו דבר הלכה 'יחיד ורבים הלכה כרבים'. והוא טעון ביאור.

הכוונה לומר דבר הלכה המרמז בה שם המסוגל לשמירה בדרך, שהוא שם **יזה"ך** הנרמז בס"ת פי מלאכיו יצנה לך לְשִׁמְרָךְ בְּכָל דְּרָכֶיךָ. (תהלים צא). וזהו שהקשו בירושלמי, איזה דבר הלכה יש שמרמז בה זה השם, והשיבו 'יחיד ורבים הלכה כרבים' ר"ת יזה"ך – השם המסוגל לשמירה. (אגרא דפרקא) האותיות של ראשי התיבות: **וְהַמְשַׁפְּלִים יְהָרוּ וְהַמְשַׁפְּלִים יְהָרוּ**. שזה בחינת **וְהַמְשַׁפְּלִים יְהָרוּ**, על ידי זה הוא נשמר ממכשול שהוא

שמירה להולכי רגל מגולן ורוצה כמובא אצל תפילת הדרך. והוא יוצא מהפסוק (תהלים, צא): **כִּי מִלְאָכָיו יִצְנֶה לֶךְ – ס"ת יוה"ד**, (פעולת צדיק תתקם) וכן יכוין ס"ת לשְׁמֹרֶךְ בְּכָל דְרָכֶיךָ ס"ת כ"ד. **כִּי תִשָּׁק וְאֶפְלָטָהּ יִכוּן שֵׁם ב"ט**. (נהר שלום)

אֲנֹכִי אֶרֶד עִמָּךְ מִצְרִימָה וְאֲנֹכִי אֶעֱלֶה גַם עִלְיָה יוֹסֵף יָשִׁית יָדוֹ עַל עֵינַיִךְ. (מו ד)
שאלה – מה הטעם דכתיב **אֶעֱלֶה גַם עִלְיָה** בכפל לשון. **גַּם** מה בא לרבות.

תשובה – רמז לו שיקבר בארץ ישראל הגבוהה מכל הארצות אשר שם שער השמים. והוסיף **גַּם עִלְיָה** כי משם יתעלה בעליה אחרת עליונה לאור באור החיים וזהו כפל העליה. **א"נ** הבטחה לזרעו שיגאלם אחר הגלות ויעלה אותם לא"י, ואחר שיהיו מיושבים בארץ ישראל ששם עיקר קיום התורה והמצוות הבטיחם בעליה אחרת והוא העוה"ב הצפון לזרעו. (רבינו בחיי) **גַּם עִלְיָה** שנקבר עם אבותיו במערת המכפלה. (הרשב"ם) **גַּם עִלְיָה** כתיב בה"א רמז לאחר ה' דורות יעקב לוי קהת עמרם משה. (הרוקח, בעה"ט). **וְאֲנֹכִי אֶעֱלֶה גַם עִלְיָה** לא תעלה על דעתך שתהיה שם ירוד, כי אם גדול ומעולה תהיה שם. (דעת זקנים) כלומר אעלה אותך עלייה רבת מעלות. (הכתב והקבלה) **גַּם עִלְיָה** לרבות עצמות שאר השבטים. (החוקוני) ובזהר (ויחי ל) דְחִילָנָא דִּילְמָא אֶתְקַבֵּר מִן, וְלֵא אֶזְכֶּה עִם אֲבָהֵי. אָמֵר לִיהַּ וְאֲנֹכִי אֶעֱלֶה גַם עִלְיָה. **אֶעֱלֶה, מִמְצָרִים. גַּם עִלְיָה, לְאֶתְקַבְרָא בְּקַבְרָא דְאַבְרָהָם.**

יוֹסֵף יָשִׁית יָדוֹ עַל עֵינַיִךְ. (מו ד) כתב השו"ע (י"ד שבת ד) מעצימין עיניו של מת. מנהג הוא שהחיים עושים עם המתים שסוגרים את עיניהם סמוך לפטירה.

שאלה – מה הטעם שדווקא יוסף זכה לזה, ומהי הברכה בזה.
תשובה – אמר הקב"ה אותו יד שלא שימשה בעבירה תבוא ותניתן על עיניך שידעו הכל שהוא נקי מאשת פוטיפר. **ד"א** מי גרם ליוסף שירד מצרימה, על ידי שכיבד אביו כששלחו אל אחיו (בראשית לו יג) **וַיֹּאמֶר לוֹ הַנְּבִי אֶעֱפִי** שידע שאחיו שונאים אותו, אמר לו הקב"ה, על שכיבדך יוסף הורד למצרים, אף אתה כשתרד לשם כבדהו שתחלוק לו כבוד שהוא **יָשִׁית יָדוֹ עַל עֵינַיִךְ** בשעת מיתו. (צורר המור) נתבשר שיוסף יהא בפטירתו ויעזור להוציאו ממצרים כדי לקבורו בארץ. (החוקוני) **וְעוֹד יְהוֹדִיעוּ בּוֹה שְׁלֵא יָמֹת יוֹסֵף בַּחַיִּיו**. (בעה"ט, צורר המור) בישר לו שיכלול יוסף את בניו ובני ובני בכל השנים שיחיה אחריו. (הרד"ק) ראוי לבן לנגדא עפר על עיני דאבוי כד אתקבר, היינו אם יש לו עפר מארץ ישראל טוב שהבן ישים אותה בעצמו על עיניו, כי סתימת העיניים על ידי הבן הוא סיוע לדינא דקברא. (עבד המלך ע"פ זהר ויחי)

וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל אָחָיו וְאֶל בֵּית אָבִיו אֶעֱלֶה וְאֶגִּידָה לְפָרְעֵה וְאֵמְרָה אֵלָיו וְבִית אָבִי אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ כְּנַעַן בָּאוּ אֵלַי. (מו לא)
שאלה – מה הטעם דנקט יוסף לשון **אֶעֱלֶה וְאֶגִּידָה** והא כתיב (יב ב) **וַיַּגֵּד אֲבָרָם מִצְרַיִם וְכֵן (דברים כו ה) אֲרָמִי אֲבִד אָבִי וַיַּגֵּד מִצְרַיִם**. ירידה שייכת במצרים ולא עליה. הול"ל **אֶלְכָה וְאֶגִּידָה לְפָרְעֵה**.
תשובה – עליה היא אצלי כי בתחלה היו מבזים אותי ואמרים ראו עבד שמולך, אבל עתה שיראו שאיני עבד כי אם מְהַרְרֵי קָדְם ישבחוני. (מושב זקנים)

וַיֹּאמֶר פְּרַעֲה אֶל יַעֲקֹב כַּמָּה יָמֵי שָׁנֵי חַיֶּיךָ. (מו ח)

שאלה – הנה פרעה שאל את יעקב כמה ימי שני חייו והוא אינו מן הנימוס ונראה כאילו נותן בו עין הרע. ומצינו בגמרא (מגילה כה) **שָׁאֵל רַבִּי עֲקִיבָא אֶת רַבִּי נְחוּנְיָא הַגָּדוֹל (אָמַר לוֹ): בַּמָּה הָאֲרַכְתָּ יָמִים? אָתָּו גּוֹזְזֵי וְקָא מַחוּ לֵיהּ. סְלִיק, יְתִיב אַרְיֵא דְדִיקְלָא**. פרש"י - סריסין היו עבדים משרתים אותו וקא מחו ליה לר"ע [אני אותו] סבורין היו שהיה קץ בחייו. וכן **שָׁאֵל רַבִּי אֶת רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קֶרְחָה: בַּמָּה הָאֲרַכְתָּ יָמִים? אָמַר לוֹ: קִצְתָּ בַּסֵּנִי? אָמַר לוֹ: רַבִּי, תוֹרָה הִיא וְלִלְמוּד אֲבִי צָרִיךְ**.

תשובה – לפי שהיה סבור שזה אברהם שחי ה' שנה פחות מיצחק. שפרעה שבימי אברהם האריך ימים (פרד"א פ"א ג). ולפי שחשב שהוא אברהם שאל כן. (הרוקח) שהיה דיוקן אברהם אבינו מצוי בקירות הארמון ודמיון יעקב לסבו הטעה את פרעה לחשוב שהוא אברהם. (משיבת נפש) לפי שנעשה נס ליעקב בעת כניסתו לטורקלין שהגבוהה תקרתו כדי שלא יצטרך לכפוף קומתו לכבוד הצלם שהיה תלוי שם, ידע פרעה שנס זה נעשה לאברהם בעת שעמד לפני פרעה והיה תמה על אריכות ימיו. (אמרי ספר) **א"נ** שהיה פרעה תמה כי לא היה דבר מצוי במצרים שיאריך אדם ימים כל כך שיגיע לפרק שהיה אז יעקב בו וגם שיבה זרקה בו. (ספורנו) **א"נ** לפי שהוגד לפרעה שכאשר אה יעקב היה הנילוס עולה לרגליו, והיה פרעה שמח על זה מאוד וחשב שכל זמן שיעקב חי יעלה הנילוס לרגליו לעולם וישקא את פני האדמה, וכאשר ראה את יעקב והנה הוא דל וכחוש ורקות בשר כמשפט הזקנים חשב פרעה שוודאי הוא מופלג בוקנה והיום או מחר ימות. (כלי יקר) **א"נ** פרעה הבין מדברי אחי יוסף שרצונם לשוב לארץ אבותיהם לאחר שיכלו שני הרעב, כדכתיב (מו ד) **לָגוּר בְּאֶרֶץ כְּנַעַן ומשמע לומן קצוב ואח"כ נשוב לארצנו (הטור) שאל פרעה את יעקב כַּמָּה יָמֵי שָׁנֵי חַיֶּיךָ**, כלומר הרי אתה זקן מופלג ותמה אני שאתה חי עד עתה, כיצד אתה חושב שתחיה עוד חמש שנים עד סיום הרעב. (ר' יהודה החסיד, מושב זקנים) יש שפירשו שלפי מראה זקנותו של יעקב חשב פרעה שמא הוא יצחק אביו העומד לפניו, אותו הכיר פרעה בילדותו. (פננת רזא, תוס' השלם) לפי שכשהיה פרעה בחור ונער היה בבית אבימלך שכן דרך המלכים לשלוח בניה לבית מלכים ללמוד דרך ארץ ושם ראה יצחק אביו והיה סבור שהוא יעקב, אמר לו וכי עדיין אתה חי, לכך שאל אותו כמה ימי שני חייו. (מושב זקנים)

וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל פְּרַעֲה יָמֵי שָׁנֵי מַגּוּרֵי שְׁלֹשִׁים וּמֵאֵת שָׁנָה מֵעַתַּ וְרַעִים הָיוּ יָמֵי שָׁנֵי חַיִּי וְלֹא הִשְׁיֵגוּ אֶת יָמֵי שָׁנֵי חַיִּי אֲבָתִי בִימֵי מַגּוּרֵיהֶם. (מו ט)

שאלה – בשלמא מה שאמר **רַעִים** ניחא כי היו לו צרות הרבה, צרת עשו ולבן, צרת דינה ויוסף, מה ראה לומר **מֵעַתַּ** אחרי שכבר חי ק"ל שנים.
תשובה – יעקב אע"ה נתכוון כי לא עשה בחייו רק מעט מצוות ומעשים טובים ועל כן המה רעים, כי לא עבד בהם את הש"ת כראוי, ועל ידי זה לא השיגו את ימי שני חיי אבתי, כי באברהם כתיב **זָקֵן בָּא בְּיָמָיו** (בראשית כד א) פירושו שתיקן את כל ימיו בעבודתו הקדושה. (אהבת ישראל)

וַיִּבְיֵאוּ אֶת מִקְנֵיהֶם אֶל יוֹסֵף וַיִּתֵּן לָהֶם יוֹסֵף לָחֶם פְּסוּסִים וּבְמִקְנֵה הַצֹּאן וּבְמִקְנֵה הַבָּקָר וּבְמִקְנֵי הַיְּבֵהֱמָה כָּל מִקְנֵיהֶם בְּשָׁנָה הַהִוא. (מו יא)

שאלה – מה הטעם שלא הזכיר את הגמלים ובפרשת וארא כתיב (שמות א ט) **הֵבֵה ה' יְ-הוָה הוֹדָה הוֹדָה בְּמִקְנֵה אֲשֶׁר בְּשָׂדֵה פְּסוּסִים בְּמִקְנֵי בָּקָר וּבְצֹבָד דָּבָר מְאֹד**.

תשובה – לפי שהגמלים כשהולכים בדרך רחוקה עושים אבוס במעיהן ושוהה אכילתן כמה ימים. כדאמרין (שבת קנה): **אֵין אוֹבְסִין אֶת הַגָּמֵל**. אָמַר רַב יְהוּדָה: אֵין עוֹשִׂין לָהּ אֲבוּס בְּתוֹךְ מַעֲיָה וְכֹדָאֲמַר רַב רַבִּי מִדִּיפְתִּי: לִידֵי תַזִּי לִי הוּא טִיבָא דְאוֹכְלָה פּוֹרָא, וְאֶטְעִינָה פּוֹרָא. שהאכיל את גמלו כור מזון, והטעינו כור. היה חזק במצרים שהגמלים שייכים למלכות ואין רשות לאחרים להשתמש בהם לכך לא הביאו כאן. אבל בפרשת וארא שדברו לפרעה אמרו הגמלים שלך. (טעמא דקרא)

ראייה בפרשה למאמר חז"ל (מגילה יג) **שָׁפֵל הַמְגַדֵּל יְתוּם וַיְתוּמָה בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ – מַעֲלָה עָלָיו הַפְּתוּב כְּאֵילוֹ יְלָדוֹ**.
כתיב (מו כו) **כָּל הַנְּפֹשׁ הַסָּרָה בֵּית אֲשֶׁר לָהּ יוֹצֵאת יָרֵכוֹ מִלְכַּד נְשִׂי בְנֵי יַעֲקֹב כָּל נְפֹשׁ שְׂשִׁים וְשֵׁשׁ**.

ולכאורה קשה שהרי סרה ב' אשור לא היתה יוצאת ירכו. דכתיב (במדבר כו מ) **וְשֵׁם בֵּית אֲשֶׁר שָׂרָה**. כתב הרמב"ן בשם התרגום ושום בת אתה אשר סרה, שהיתה בת אשת אשר. שאשר לקח אשה שהיתה לה בת מאיש אחר יורשת נחלה. וכן נמצא באמת בספר הישר וע"כ אמר בפ' ויגש **וְשָׂרָה אֶחָתָם**, כי לא היתה בת אשר רק אחותם של בני אשר. (מלבי"ם) הרי ראייה שָׁפֵל הַמְגַדֵּל יְתוּם וַיְתוּמָה בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ – מַעֲלָה עָלָיו הַפְּתוּב כְּאֵילוֹ יְלָדוֹ. (טעמא דקרא) וכתבו התוס' שהיתה שקולה כנגד כולם. וכיון שהיתה צדקת וזכתה להיכנס לארץ וישבה שם שנים רבות. (צורר המור) במסכת כלה רבתי נכתב כי בשכר שבישרה ליעקב **עוֹד יוֹסֵף חַי וְכִי הוּא מִשְׁלָ בְּכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם** זכתה להיכנס בחייה לגן עדן.

וַיֹּאמֶר יִשְׂרָאֵל אֶל יוֹסֵף אֲמוֹתָה הַפַּעַם אַחֲרַי רְאוּתִי אֶת פָּנָיִךְ כִּי עוֹדָה חַי. (מו ל)

תניא, יוסף שפירש מאביו עשרים ושתים שנה, פֶּשֶׁם שְׁפִירֵשׁ יַעֲקֹב אֲבִינוּ מֵאֲבִיו כ"ב שנה. (מגילה יז)

שאלה – הלא אותם עשרים ושתים שנה שהלך יעקב לבית לבן, היו ברצון אביו ואמו, שהם בעצמם ציוו עליו ללכת לשם, דכתיב (כה ה) **וַיִּשְׁלַח יַצְחָק אֶת יַעֲקֹב וַיִּלְךְ פְּדָנָה אֲרָם אֶל לָבָן בֶּן בְּתוּאֵל הָאֲרָמִי אֲחֵי רַבְקָה אִם יַעֲקֹב וְעֵשָׂו**. (ז) **וַיִּשְׁמַע יַעֲקֹב אֶל אָבִיו וְאֵל אִמּוֹ וַיִּלְךְ פְּדָנָה אֲרָם**. ורבקה אמרה לו (כו מה) **וַיִּשְׁלַחְתִּי וַיִּלְקַחְתִּי מִשָּׁם**.

תשובה – לפי שיצחק ורבקה ציוו עליו ללכת לבן כדי לקחת אשה משם, הדבר ארך 14 שנים, עד שקידש את לאה ואת רחל, אך מאחר והוא התעכב בבית לבן שש שנים נוספות טסרע עליו השטן ואמר שגם אותם י"ד שנים היו מחמת אהבת המקום ולא מחמת ציווי הוריו. ואילו היה לבן נותן לו מיד את בנותיו לכן שיחייב אותו לעבוד בעבורם גם כן היה מתעכב שם, ולכן נענש. (בן יהוידע שם) **א"נ** לפי שדעתם היה שיקח את לאה ושיחזור מיד כשישלח בשבילו, אבל הוא נתן עיניו ברחל הקטנה ליפיה, **אֶעֱבֹדָה שְׁבַע שָׁנִים בְּרַחֵל בְּתוֹךְ הַקְּטָנָה**, וא"כ כל הזמן שנתעכב היה ברצונו ולכן נענש כנגדן. (רבינו בחיי) כתב האו"ח - **וַיִּנְאֶהֱב יַעֲקֹב אֶת רַחֵל** (בראשית כט יח) פירושו לא לצד יופיה אלא לצד מה שרחל בת זוגו. או יאמר על דרך אומרים ז"ל (שבת כה) בדין זיווג תלמיד חכם שצריך שתהיה לו אשה נאה כנגד יצר הרע, והגם כי ישנתה יעקב למעליותא שמושלל מיצר הרע, עם כל זה התורה תלמד לאדם דעת. וכן (ברכות נו) **שְׁלֹשָׁה מְרַחְבִּין דְעֵתוֹ שֶׁל אָדָם, אֵלוֹ הוּ: דִּירָה נְאֻה, וְאִשָּׁה נְאֻה, וְכָלִים נְאֻה**.

שבעים פנים לתורה, לעיתים תהיה יותר מתשובה אחת
התשובות אינם להלכה למעשה, הערות והארות יתקבלו בברכה
לעילוי נשמת הרב חפץ בן אסתר זצ"ל
ramnadlan018@gmail.com